

7. Počet bankrotů

- **V roce 2009 zbankrotovalo o 42 % podnikatelů více než v roce 2008...**

V České republice zbankrotovalo v roce 2009 celkem 1 482 firem (právnických osob a fyzických osob-podnikatelů), což bylo o 42 % více než v roce 2008¹. Návrhy na bankrot přitom ve firemním sektoru rostly výrazně rychleji než vyhlášené bankroty, což dále do budoucna indikuje nepříjemná očekávání další narůstání počtu vyhlášených bankrotů - vývoj v roce 2009 představuje tak z tohoto pohledu jen „horní část ledovce“.

V prosinci 2009 se proti předchozímu měsíci zvýšil počet bankrotů již jen mírně, což však může indikovat spíše jen zahlcenost soudů návrhy na bankrot a do budoucna rostoucí obtíže s vymahatelností práva (vývoj počtu vyhlášených bankrotů a návrhů po jednotlivých měsících let 2008 a 2009 ukazuje graf č. 30).

- **...tedy 0,5 % aktivních firem**

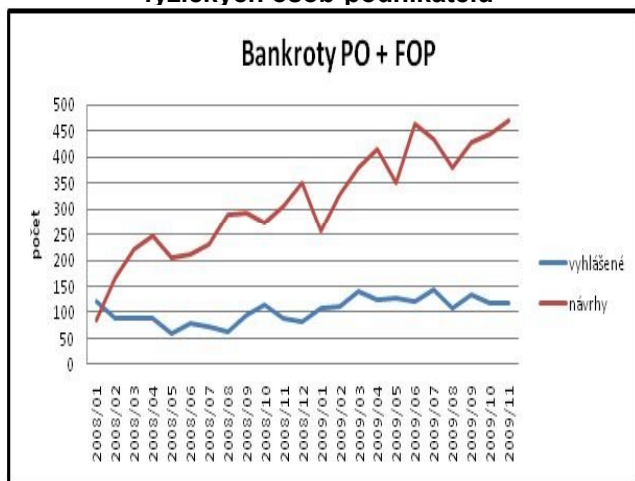
Přes nepříznivý meziroční vývoj se zdá, že nejprudší nárůst u vyhlášených bankrotů firem se odehrál již v prvním pololetí 2009, kdy stouply proti stejnému období 2008 o 70 %. Docházelo však k němu u společností, které měly vesměs potíže už před krizí. Zkrachovalo tak 0,5 % podniků, které vykazovaly aktivní činnost. Podle zkušeností z let 1997 až 2000 je možné očekávat, že může zbankrotovat zřejmě až 1,5 % z celkového počtu aktivních firem, a to především malých a středních.

- **Akciové společnosti tvořily 11 % celkového počtu bankrotů právnických osob**

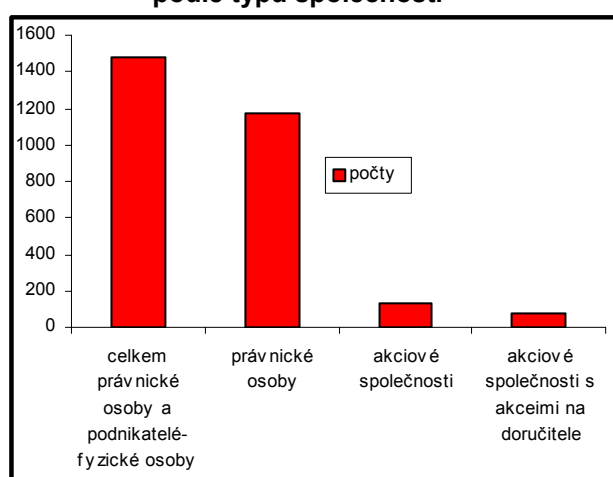
Z celkového počtu zbankrovaných firem v roce 2009 (výše uvedených 1 482 právnických osob a fyzických osob-podnikatelů celkem) se 1 169 případů týkalo právnických osob, a podstatně méně (313 případů) bylo bankrotů menších podnikatelů (fyzické osoby).

Na bankrotech právnických osob se akciové společnosti podílely z 11 %. Převazovaly v nich především ty firmy, které mají akcie na majitele, resp. doručitele (graf č. 31). Jejich podíl dosáhl téměř tří pětín počtu všech zbankrovaných akciových společností. Jedná se o firmy, jejichž vlastnická struktura je prakticky veřejně neznámá, na rozdíl od společností, které mají akcie na jméno.

Graf č. 30 Počty bankrotů právnických osob a fyzických osob-podnikatelů

Graf č. 31 Počty firemních bankrotů v roce 2009 podle typu společnosti

Pramen: CCB, Ministerstvo spravedlnosti

¹ Spolu se zahrnutím osobních bankrotů, které se na celkovém počtu podílely ze 67 %, činil v ČR v roce 2009 jejich celkový počet 3980. Přitom v roce 2008 činil podíl osobních bankrotů na jejich celkovém počtu 41 %. Meziroční dynamika osobních bankrotů (+248 %) tak výrazně převýšila dynamiku bankrotů firem (+42 %) a přispěla tak k více než dvojnásobnému meziročnímu zvýšení bankrotů celkem (+126 %).

- **Bankrot se vyhnul velkým firmám**

Charakteristickým rysem výrazného nárůstu bankrotů v roce 2009 proti roku 2008 je skutečnost, že krach nepostihl ani jednu velkou firmu. Okolnost, že bankroty se velkým firmám zatím vyhnuly, ukazuje na jejich schopnost nákladového přizpůsobení. V mnoha případech sice zřejmě sotva přežívají, za cenu „řezů“ v nákladech.

Zkrachovalo však např. několik malých výrobců skla a bižuterie s finančními potížemi již z období posilování koruny a dravé čínské konkurence. Velký počet krachů postihl i dopravce, raným nástupem světové recese v odvětví utrpěla i výroba a zpracování papíru v ČR.

Podle analýzy Coface Czech je od roku 2006 v ČR nejrizikovějším odvětvím doprava a skladování, kde je každoročně nejvyšší procento insolvenčí. Už od první poloviny roku 2008 trpěly insolvenčí realitní firmy (za první pololetí 2008 se zde zvýšil jejich počet meziročně o 62 %). I přesto však nešlo o alarmující skutečnost, protože realitních firem je v české ekonomice velké množství.

- **Propouštění zaměstnanců jako úspora nákladů firem s významným přesunem zátěže na státní finance**

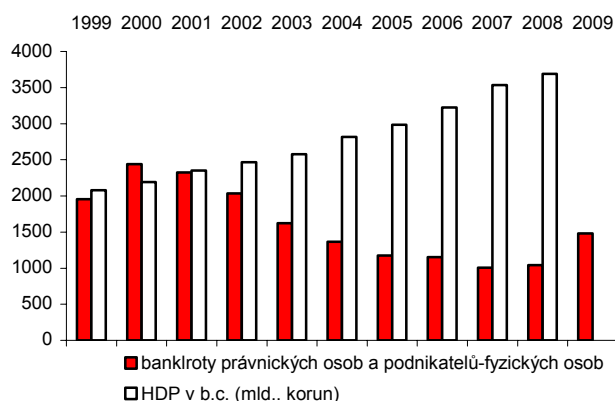
Úspory v nákladech mají velmi často podobu propouštění zaměstnanců jako způsobu boje s propadem zakázek. Míra registrované nezaměstnanosti očištěná od sezónních vlivů stoupla z 5,1 % v prosinci 2008 na 9,1 % v prosinci 2009 (počty evidovaných stouply z 352 tis. na 539 tis. osob). Stále však existuje otázka, zda míra propouštění lidí nevzroste, neboť k charakteru tohoto indikátoru trhu práce patří, že se jeho vývoj proti vývoji hospodářského cyklu měřeného HDP opožďuje.

Jestliže je možné konstatovat – jak je uvedeno výše –, že redukce zejména mzdových nákladů umožnila řadě firem nákladové přizpůsobení a tím např. i oddálení nebo vyloučení bankrotu, je z národohospodářského pohledu zřejmé, že náklady na tyto pracovníky přechází zčásti na stát v podobě podpor v nezaměstnanosti či výplaty sociálních dávek. Tento „nákladový tranzit“ má pak podobu vyššího schodku státního rozpočtu a přesun „deficitní situace“ mezi institucionálními sektory.

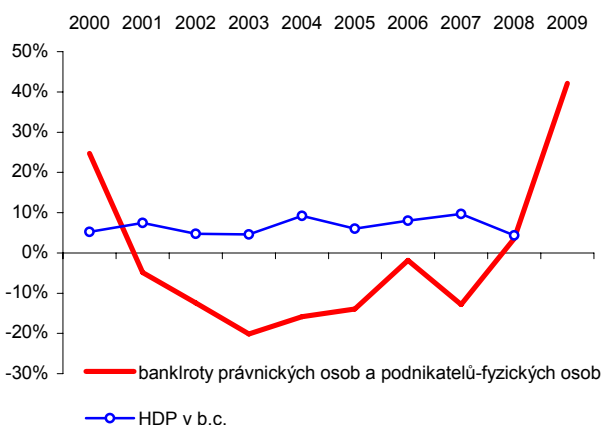
- **Banky k firemním klientům v obtížích relativně vstřícné**

I přes panující představu, že dostupnost úvěrů je podstatně horší (více v kapitole 5) přistupují banky v ČR zatím ke klientům v potížích spíše vstřícně (podle názorů firem z trhu fúzí a akvizic však zde panují značné individuální rozdíly). Banky prodávají či pozastavují splátky, jsou ochotné klientům úvěry restrukturalizovat. Bankroty však obecně přicházejí se zpožděním, protože trvá jistou dobu, než společnosti vyčerpají svůj rezervní polštář.

Graf č. 32 Počty bankrotů firem a nominální HDP

Graf č. 33 Meziroční změny v počtu bankrotů firem a nominálním HDP (v %)

Pramen: Czech Credit Bureau, vlastní propočty

- **Vysoký počet firemních bankrotů v letech 1999 až 2002 vlivem nedostatku úvěrů**

Vývoj od roku 1999 je patrný z grafů č. 32 a 33. Vysoké počty bankrotujících firem v závěru 90. let přetrvávají až do roku 2001 lze vysvětlit velmi špatnou dostupností peněz. Banky totiž po očištění svých úvěrových portfolií přesunem špatných půjček do specializovaných státních agentur výrazně omezily - prakticky až do roku 2003 - půjčky firemnímu sektoru. Nedostatek financování tak řadě firem znemožnil další podnikání. To firemní sféru samozřejmě ovlivnilo negativně. Lze totiž říci, že po roce 2001 již nebyla rizika v ekonomice fakticky tak vysoká, jak by odpovídalo ochotě, resp. spíše neochotě, bank půjčovat firemnímu sektoru. Více v kapitole 5 o dostupnosti peněz.

- **Závislost mezi počty bankrotů a HDP**

Závislost mezi počtem vyhlášených bankrotů firem v české ekonomice a růstem nominální HDP v období 1999 až 2009 je relativně vysoká. Odpovídá logice věci - čím nižší počet bankrotů, tím lépe se daří ekonomice podle výkonu firemní sféry a naopak.